

Ostrůvka

Vít Grulich

Carex

- *Cyperaceae*
- jeden z nejbohatších rodů na světě
 - asi 2000 druhů
- téměř kosmopolitní
 - v tropech jen v horách
- dosti velká variabilita
 - zřejmě monofyletické
- nejbližší příbuzné
 - *Uncinia*
 - jen jižní polokoule
 - *Kobresia* (incl. *Elyna*)
 - Alpy, Karpaty aj.

Uncinia erinacea

Kobresia bipartita

Elyna myosuroides

Morfologie

- trávovité byliny
 - drobné i mohutné
 - trsnaté i výběžkaté
- stonky trojřadě olistěné, bez kolének
 - téměř bezlisté i olistěné až pod květenství
- květy v kláscích
 - tvoří koncová květenství
- květy VŽDY jednopohlavné
 - v kláscích různé uspořádání
- plody mošničky
 - nažka uzavřená ve srostlém listenu

Vnitrorodové členění

- tradičně podle uspořádání klásků
 - jednoklasé – subg. *Psyllophora*
 - stejnoklasé – subg. *Vignea*
 - různoklasé
 - trojblizné – subg. *Carex*
 - dvoublizné – subg. *Kreczetoviczia*
- umělé
 - jednoklasé jsou zřejmě redukované typy
 - od stejnoklasých
 - např. *Carex davalliana*
 - od různoklasých
 - např. *Carex rupestris*

Hybridi

- známo mnoho
 - např. Dostál 1989
 - ne všichni reálně existují
- subg. *Vignea*
 - téměř vždy sterilní
 - neexistují hybridy mezi subg. *Vignea* a *Carex*
- subg. *Carex* a *Kreczetoviczia*
 - někdy částečná fertilita
 - hybridní roj
 - v některých příbuzenských skupinách častá
 - *Carex flava* agg.
 - subg. *Kreczetoviczia*
 - v ostatních většinou vzácná

Karyologie a evoluce

- problematické využití
 - difúzní centromera
 - malé a často morfologicky podobné chromosomy
 - často velký počet chromosomů
- polyploidie se obtížně detekuje
- evoluční vztahy druhů a jejich skupin dosud neznámé
 - subg. *Vignea* je monofyletický
 - subg. *Primocarex* je umělý
 - subg. *Carex* – vztahy mezi příbuzenskými skupinami zcela nejasné

Důležité diagnostické znaky

- generativní části
 - uspořádání květenství
 - pleva samčích květů
 - pleva samičích květů
 - blizny
 - mošnička
 - nažka
 - listeny
- vegetativní části
 - typ oddenku
 - lodyha
 - pochvy na bázi lodyhy
 - listová čepel
 - jazýček
- značná variabilita
- abnormity

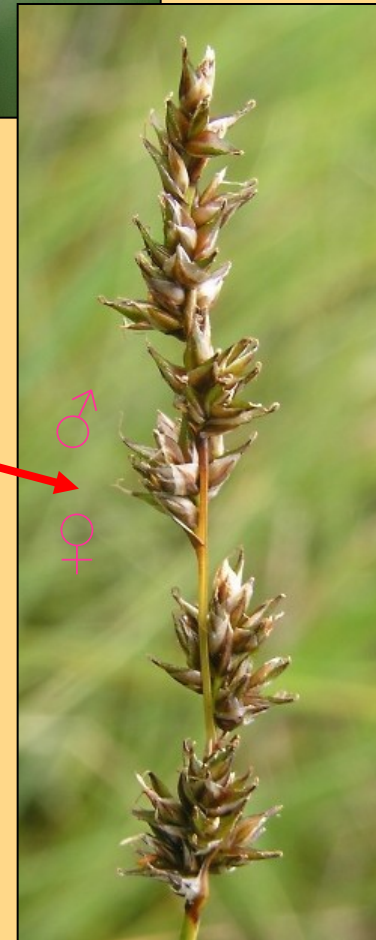
Květenství I

- jednoklasé
 - na vrcholu lodyhy jediný klásek
 - s květy jednoho pohlaví
 - s květy obou pohlaví
 - 2blizné i 3blizné

Květenství II

- stejnoklasé
 - všechny klásky morfologicky podobné
 - zpravidla klásky s květy obou pohlaví
 - gynandrické
 - androgynické
 - výjimečně
 - některé klásky s květy jednoho pohlaví
 - všechny klásky s květy jednoho pohlaví
 - až na výjimky 2blizné
 - 3blizné mají nejasné postavení
 - » *C. baldensis*
 - » *C. curvula*

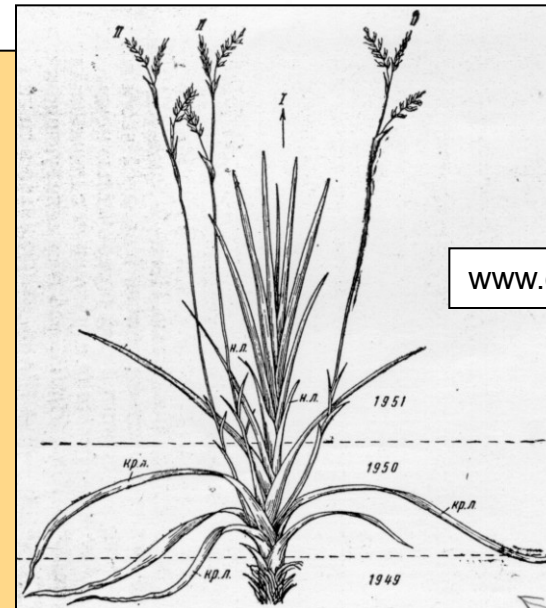
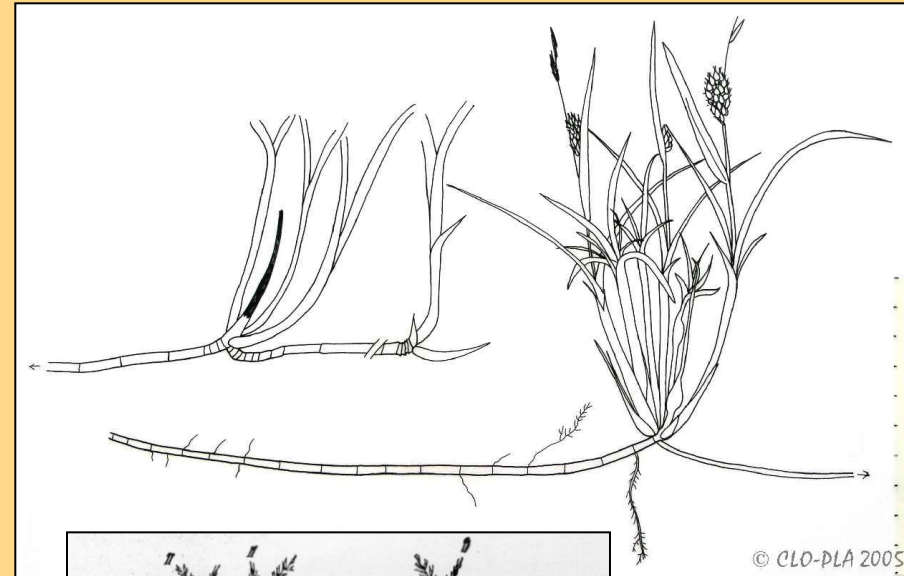
Květenství III

- různoklasé
 - na vrcholu lodyhy větší počet klásků
 - většinou nejvyšší klásky (1-několik) samčí, dolní klásky samičí
 - morfologicky nápadné
 - vzácně nejvyšší klásek s květy obou pohlaví
 - většinou gynandrický
 - morfologické rozdíly v kláscích mohou být méně nápadné
 - 3blizné
 - převažují
 - 2blizné
 - v ČR 6 druhů

Oddenek

- s dlouhými podzemními výběžky
 - lodyhy jednotlivé
 - lodyhy ve svazečcích
- s krátkými podzemními výběžky
 - tvoří volné trsy
- s krátkými nadzemními výběžky
 - tvoří polštářovité porosty
- bez výběžků
- postranní výhony
 - extravaginální
 - intravaginální
 - přímé
 - úhel
 - obloukovité

www.clopla.butbn.cas.cz

Lodyhy

- průřez lodyhy
 - zaobleně trojúhelný
 - strany konvexní
 - ostře trojúhelný
 - strany konkávní
 - oblý
- prýty sterilní a fertily bývají nestejně olistěné
- fertily lodyhy
 - prodloužené
 - listy často jen v dolní části
 - u některých druhů olistění jde vysoko
 - většinou terminální
 - vzácně postranní
- sterilní lodyhy
 - zpravidla velmi zkrácené
 - vzácně prodloužené a vysoko olistěné

Pochvy na bázi lodyhy

- rozhoduje délka čepelí bazálních listů
- bez čepelí
 - pouze zkrácené pochvy
 - často na okraji výrazná síťka
- s čepelimi
 - zpravidla bez síťky
- barva pochev
 - způsob rozpadání

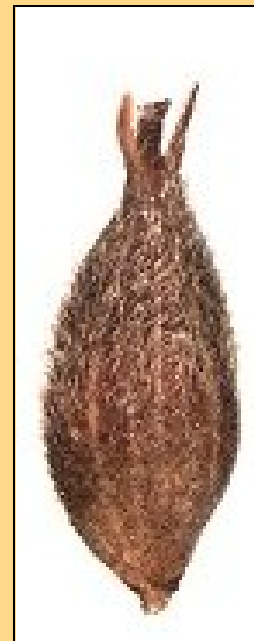

Listy

- barva
- tvar na příčném profilu
 - ploché
 - kanálkovité
 - stočené
 - kýlnaté
 - řasnaté
- odění
- anastomózy
- vernace

Mošničky

- tvar
 - se zobánkem
 - bez zobánku
- odění
 - lysé
 - papilnaté
 - chlupaté
- barva
- průřez
 - plankonvexní
 - bikonvexní

Ostřice v ČR

- celkem 86 druhů
 - několik dalších taxonů nevyjasněné či diskutabilní hodnoty
- různé fyto geografické elementy
 - středoevropské
 - eurasijské
 - kontinentální
 - ponticko-panonské
 - arктоalpínské
- různá hojnost
 - obecně rozšířené
 - středně hojné
 - velmi vzácné (reliktní)

Ekologie

- vesměs dobří stanovištní indikátoři
 - často široká ekologická valence
 - ale i výrazní specialisti
 - málo hemerofilních druhů
- prakticky všechny typy stanovišť

